

Regeringens proposition

1997/98:98

Vissa stiftelserättsliga frågor m.m.

Prop.
1997/98:98

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 5 mars 1998

Göran Persson

Laila Freivalds
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en ändring i stiftelselagens (1994:1220) bestämmelse om revisorsjäv. Ändringen innebär att det blir möjligt för den som är revisor i en stiftelse att, i den utsträckning som det är förenligt med god revisionssed, vid revisionen anlita biträde av någon som är anställd av stiftaren, förvaltaren, stiftelsen eller ett dotterföretag för att ha hand om intern revision eller granskning av liknande slag.

Vidare föreslås – bl.a. i syfte att förhindra att stiftelser används som redskap i ekonomisk brottslighet – dels att stiftelseregistret skall innehålla uppgift om stiftelseföreträdarnas personnummer eller organisationsnummer, dels vissa ändringar i handelsregisterlagen (1974:157). De sistnämnda innebär att handelsregistrets uppgifter om olika slag av näringsidkare skall kompletteras i vissa avseenden. Bl.a. skall det vid registrering av handelsbolag i vilka en stiftelse med egen förvaltning är bolagsman antecknas personuppgifter för dem som är styrelseledamöter i stiftelsen.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 1998.

I propositionen redovisar regeringen också sina överväganden i en fråga av helt annat slag, nämligen frågan om det bör införas ett system för pantsättning av nyttjanderätter. Regeringen lämnar inte något förslag i den delen.

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Lagförslag	4
2.1	Förslag till lag om ändring i stiftelselagen (1994:1220)	4
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.	7
2.3	Förslag till lag om ändring i handelsregisterlagen (1974:157)	8
3	Ärendet och dess beredning	10
4	Anlitande av biträde vid revision i vissa stiftelser	11
4.1	Bakgrund	11
4.2	Utökade möjligheter för stiftelserevisorer att anlita biträde vid revisionen	13
5	Registrering av personnummer eller organisationsnummer för stiftelseföreträdare	18
6	Vissa ändringar i handelsregisterlagen (1974:157)	19
7	Panträtt i registrerad nyttjanderätt	21
8	Ikraftträdande m.m.	24
9	Författningskommentarer	25
9.1	Förslaget till lag om ändring i stiftelselagen (1994:1220)	25
9.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1967:531) om tryggande av pensionsutfästelse m.m.	28
9.3	Förslaget till lag om ändring i handelsregisterlagen (1974:157)	28
Bilaga 1	Promemorians lagförslag	31
Bilaga 2	Remissinstanser som yttrat sig över promemorian Anlitande av biträde vid revision av vissa stiftelser	33
Bilaga 3	Lagrådets yttrande	34
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 mars 1998	35

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 1997/98:98

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i stiftelselagen (1994:1220),
2. lag om ändring i lagen (1967:531) om tryggande av pensions-
utfästelse m.m.,
3. lag om ändring i handelsregisterlagen (1974:157).

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i stiftelselagen (1994:1220)

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 6 § samt 10 kap. 2 och 3 §§ stiftelselagen (1994:1220) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

6§

Den *kan* inte vara revisor som

Den *får* inte vara revisor som

1. är stiftelsens stiftare eller förvaltare,
2. ensam eller tillsammans med andra företräder stiftelsen enligt 2 kap. 16 eller 23 § eller företräder förvaltaren eller, om stiftelsen förvaltas av ett handelsbolag, är bolagsman i bolaget,
3. ensam eller tillsammans med andra har rätt att företräda ett dotterföretag till stiftelsen eller till förvaltaren eller, om dotterföretaget är ett handelsbolag, är bolagsman i företaget,
4. biträder vid förandet av stiftelsens räkenskaper eller vid stiftelsens förmögenhetsförvaltning eller stiftelsens kontroll däröver,
5. är anställd hos eller på annat sätt intar en underordnad eller beroende ställning till stiftelsen eller till förvaltaren eller till någon annan som avses i 1-4,
6. är verksam i samma företag som den som yrkesmässigt biträder stiftelsen vid grundbokföringen eller förandet av räkenskaper enligt 3 kap. 5 § eller vid stiftelsens förmögenhetsförvaltning eller stiftelsens kontroll däröver,
7. är gift eller sambo med eller är syskon eller släkting i rätt upp- eller nedstigande led till en person som avses i 1-4 eller är besvägrad med en sådan person i rätt upp- eller nedstigande led eller så att den ene är gift med den andres syskon, eller,
8. står i låneskuld till stiftelsen eller förvaltaren eller till ett dotterföretag till stiftelsen eller till förvaltaren eller har förpliktelser för vilka stiftelsen, förvaltaren eller dotterföretag till stiftelsen eller förvaltaren har ställt säkerhet.

I ett dotterföretag *kan* inte den vara revisor som enligt första stycket inte är behörig att vara revisor i moderstiftelsen.

I ett dotterföretag *får* inte den vara revisor som enligt första stycket inte är behörig att vara revisor i moderstiftelsen.

En revisor får vid revisionen inte anlita någon som enligt första och andra styckena inte är behörig att vara revisor. Har *moderstiftelsen* vara revisor. Har *stiftelsen*, eller *dotterföretaget* någon anställd *stiftaren*, *förvaltaren* eller ett

i sin tjänst med uppgift att ute- *dotterföretag* någon anställd i sin slutande eller huvudsakligen ha tjänst med uppgift att uteslutande hand om *stiftelsens eller dotter-* eller huvudsakligen ha hand om *företagets eller bådas interna intern revision eller granskning av revision*, får revisorn dock anlita en *liknande slag*, får revisorn dock sådan anställd i den utsträckning anlita en sådan anställd i den som det är förenligt med god utsträckning som det är förenligt revisionssed. med god revisionssed.

10 kap.

2 §

Om inte annat följer av 6 § andra stycket skall en stiftelses styrelse eller förvaltare anmäla stiftelsen för registrering i stiftelseregistret

1. i fall som avses i 1 § första stycket 2 senast sex månader efter det att stiftelsen bildades,

2. i övriga fall senast sex månader efter det att stiftelsen blev bokföringsskyldig enligt denna lag.

Anmälan enligt första stycket Anmälan enligt första stycket skall innehålla uppgift om stiftel- skall innehålla uppgift om stiftel- sens postadress och telefon samt om sens postadress och telefon samt om styrelseledamöternas namn, bo- styrelseledamöternas namn, *person-* stadsadress, postadress och telefon *nummer*, bostadsadress, postadress eller förvaltarens namn eller firma, och telefon eller förvaltarens namn postadress och telefon. Vid egen eller firma, *organisationsnummer*, förvaltning skall den vidare inne- postadress och telefon. Vid egen hålla uppgift om den ort där förvaltning skall den vidare inne- styrelsen har sitt säte, eller om säte hålla uppgift om den ort där inte är bestämt, där förvaltningen styrelsen har sitt säte, eller om säte huvudsakligen utövas. Vid anknu- inte är bestämt, där förvaltningen ten förvaltning skall uppgift i stället huvudsakligen utövas. Vid anknu- lämnas om den ort där förvaltaren ten förvaltning skall uppgift i stället har sitt säte, eller om säte inte är lämnas om den ort där förvaltaren bestämt, där förvaltarens egen för- har sitt säte, eller om säte inte är valtning huvudsakligen utövas bestämt, där förvaltarens egen för- eller, om förvaltaren är ett handels- valtning huvudsakligen utövas bolag, där bolaget har sitt huvud- eller, om förvaltaren är ett handels- kontor inrättat. bolag, där bolaget har sitt huvud- kontor inrättat.

Till anmälan skall det fogas en kopia av stiftelseförordnandet, om det är möjligt. Har styrelsen eller förvaltaren enligt 2 kap. 7 § fattat beslut om namn för stiftelsen, skall anmälan innehålla uppgift även om namnet.

3 §

Anmälan för registrering i stiftelseregistret skall genast göras

1. när en föreskrift i stiftelseförordnandet har ändrats eller upphävts enligt bestämmelserna i 6 kap.,

2. när en ändring har inträtt i något förhållande som avses i 2 § andra stycket,

3. när någon har bemyndigats att företräda stiftelsen enligt 2 kap. 16 § andra stycket eller 23 § andra stycket,

4. när stiftelsen inte längre är registreringsskyldig enligt denna lag, samt

5. när stiftelsen är upplöst.

I fall som avses i första stycket 3 skall uppgift lämnas om företrädarens namn, bostadsadress, telefon. Har styrelsen eller förvaltaren beslutat att rätten att företräda stiftelsen samt att teckna dess namn och firma får utövas endast av två eller flera i förening, skall detta också anmälas för registrering i stiftelseregistret. Någon annan inskränkning i rätten att företräda stiftelsen och att teckna dess namn och firma får inte registreras.

I fall som avses i första stycket 3 skall uppgift lämnas om företrädarens namn, bostadsadress, telefon. Har styrelsen eller förvaltaren beslutat att rätten att företräda stiftelsen samt att teckna dess namn och firma får utövas endast av två eller flera i förening, skall detta också anmälas för registrering i stiftelseregistret. Någon annan inskränkning i rätten att företräda stiftelsen och att teckna dess namn och firma får inte registreras.

När anmälan enligt första stycket 2 avser byte av förvaltare skall anmälan göras av den nye förvaltaren. I fall som avses i första stycket 5 skall anmälan göras av den avträdande styrelsen eller förvaltaren. I övriga fall skall anmälan göras av styrelsen eller förvaltaren.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

2. En stiftelse som vid lagens ikraftträdande redan är registrerad skall senast den 31 december 1998 anmäla sådana uppgifter om person- och organisationsnummer som anges i 10 kap. 2 § andra stycket och 3 § andra stycket i paragrafernas nya lydelse.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (1967:531) om trygghande av pensionsutfästelse m.m.

Prop. 1997/98:98

Härigenom föreskrivs att 31 § lagen (1967:531) om trygghande av pensionsutfästelse m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

31 §¹

Tillsynsmyndighet är länsstyrelsen i det län där arbetsgivaren har sitt hemvist.

Styrelsen för en pensions- eller personalstiftelse skall anmäla stiftelsen för tillsyn senast sex månader efter det att styrelsen har tagit emot sitt uppdrag.

Anmälan enligt andra stycket skall innehålla uppgift om stiftelsens postadress och telefon samt om styrelseledamöternas namn, bostadsadress, postadress och telefon. Till anmälan skall fogas bestyrkt kopia av de handlingar som arbetsgivaren upprättat avseende stiftelsen samt, om möjligt, uppgift om storleken och beskaffenheten av stiftelsens förmögenhet. När en ändring har inträtt i något förhållande som tidigare har anmälts skall detta genast anmälas till tillsynsmyndigheten.

Anmälan enligt andra stycket skall innehålla uppgift om stiftelsens postadress och telefon samt *personnummer*, bostadsadress, postadress och telefon. Till anmälan skall fogas bestyrkt kopia av de handlingar som arbetsgivaren upprättat avseende stiftelsen samt, om möjligt, uppgift om storleken och beskaffenheten av stiftelsens förmögenhet. När en ändring har inträtt i något förhållande som tidigare har anmälts, skall detta genast anmälas till tillsynsmyndigheten.

Tillsynsmyndigheten skall föra ett register över anmälda stiftelser.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om avgifter för tillsyn och registrering enligt denna lag.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

2. En stiftelse som vid lagens ikraftträdande redan är registrerad skall senast den 31 december 1998 anmäla sådana uppgifter om personnummer som anges i 31 § i dess nya lydelse.

¹ Senaste lydelse 1994:1223.

2.3 Förslag till lag om ändring i handelsregisterlagen (1974:157)

Prop. 1997/98:98

Härigenom föreskrivs att 4 § handelsregisterlagen (1974:157) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

Handelsregister skall innehålla följande uppgifter om:

Enskild näringsidkare:

1. näringsidkarens firma,	
2. näringsidkarens fullständiga namn, personnummer och postadress,	2. näringsidkarens fullständiga namn, personnummer <i>eller, om sådant saknas, av skattemyndighet tilldelat registreringsnummer, och</i> postadress,
3. näringsverksamhetens art,	
4. det län och den ort där huvudkontoret finns samt kontorets postadress.	

Handelsbolag:

1. bolagets firma,	1. bolagets <i>organisationsnummer och firma,</i>
2. näringsverksamhetens art,	
3. det län och den ort där huvudkontoret finns samt kontorets postadress,	
4. bolagsmännens fullständiga namn, personnummer och postadresser,	4. bolagsmännens fullständiga namn, personnummer <i>eller organisationsnummer</i> och postadresser
	5. <i>om en stiftelse med egen förvaltning eller en ideell förening är bolagsman, fullständiga namn, personnummer och postadresser för styrelseledamöter och styrelsesuppleanter i stiftelsen eller föreningen,</i>
	6. <i>om en stiftelse med anknuten förvaltning är bolagsman, förvaltarens namn, organisationsnummer och postadress samt fullständigt namn, personnummer och postadress för en ställföreträdare för förvaltaren,</i>
5. av vem och hur firman tecknas, när ej firman får tecknas av	7. av vem och hur firman tecknas, när ej firman får tecknas av

¹ Senaste lydelse 1994:1225.

varje bolagsman ensam,	varje bolagsman ensam,
6. om bolaget utgör kommanditbolag, vilken eller vilka av bolagsmännen som är kommanditdelägare och beloppet av varje sådan bolagsmans utfästa insats.	8. om bolaget utgör kommanditbolag, vilken eller vilka av bolagsmännen som är kommanditdelägare och beloppet av varje sådan bolagsmans utfästa insats.

Ideell förening:

1. den firma under vilken föreningen idkar näring,	2. föreningens namn, om det ej sammanfaller med firman,
2. föreningens namn, om det ej sammanfaller med firman,	och organisationsnummer,
3. näringsverksamhetens art,	
4. det län och den ort där föreningens styrelse har sitt säte samt föreningens postadress,	
5. styrelseledamöternas och, där suppleanter utsetts, deras fullständiga namn, personnummer och postadresser,	
6. av vem och hur föreningens namn tecknas, om ej namnet tecknas av styrelsen ensam.	

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.
 2. En näringsidkare som vid lagens ikraftträdande redan är registrerad skall senast den 31 december 1998 till handelsregistret anmäla sådana uppgifter som anges i 4 § och som inte redan tidigare är införda i registret. Detta gäller dock inte uppgift om ett handelsbolags eller en ideell förenings organisationsnummer.

STAREV, en sammanslutning av kommuner och landsting med egna revisionskontor, begärde i en framställan till Justitiedepartementet den 12 januari 1996 (dnr Ju 96/201) en lagändring eller ett klarläggande såvitt gäller stiftelselagens (1994:1220) bestämmelse om revisorsjäv (4 kap. 6 § tredje stycket stiftelselagen) i syfte att göra det möjligt för revisorer i kommunalt bildade eller förvaltade stiftelser att anlita biträde av personalen vid kommunens revisionskontor.

För att närmare klargöra behovet av en lagändring och få synpunkter på hur en sådan skulle utformas höll Justitiedepartementet den 7 maj 1996 en hearing i frågan. I denna deltog bl.a. företrädare för kommunala och landstingskommunala revisionskontor, revisorssammanslutningar, Riksrevisionsverket, Kammarkollegiet samt berörda departementet.

Inom Justitiedepartementet har därefter upprättats en promemoria med förslag till ändring av 4 kap. 6 § stiftelselagen. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 1*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. En sammanställning över remissyttrandena finns tillgänglig i lagstiftningsärendet.

Riksenheten mot ekonomisk brottslighet (REKO) har i rapporten *Stiftelser, Ett redskap i ekonomisk brottslighet* (1997:4) föreslagit att stiftelselagen skall ses över i vissa avseenden för att förebygga brott och begränsa möjligheterna att använda stiftelseformen som ett redskap i ekonomisk brottslighet. Vidare har Länsstyrelsen i Stockholms län i en skrivelse till Justitiedepartementet den 24 november 1997 föreslagit vissa ändringar i stiftelselagen (dnr Ju97/6072).

De båda framställningarna har i vissa delar diskuterats vid en av Justitiedepartementet anordnad hearing den 11 december 1997. Vid hearingen deltog bl.a. företrädare för länsstyrelser, brottsbekämpande myndigheter, Riksskatteverket, Kammarkollegiet m.fl. Deltagarna lämnade därvid synpunkter bl.a. rörande den fråga som behandlas i avsnitt 5. Minnesanteckningar från hearingen finns tillgängliga i lagstiftningsärendet.

Patent- och registreringsverket har i en framställan till regeringen den 7 maj 1997 föreslagit vissa ändringar bl.a. i handelsregisterlagen (1974:157). Framställan har remissbehandlats (dnr Ju 97/1771). En remissammanställning finns tillgänglig i lagstiftningsärendet. Vissa delar av Patent- och registreringsverkets framställan behandlas i avsnitt 6.

I februari 1977 gav dåvarande chefen för Justitiedepartementet efter regeringens bemyndigande en särskild utredare i uppdrag att utreda frågorna om överlåtelse och pantsättning av byggnad på annans mark m.m. Utredningen, som antog namnet Byggnadspantsutredningen, lade i februari 1984 fram betänkandet *Panträtt i registrerad nyttjanderätt* (SOU 1984:22). Betänkandet har remissbehandlats men har inte lett till lagstiftning. I lagutskottets betänkande bet. 1994/95:LU26 angavs, med anledning av en riksdagsmotion, att utskottet inte var berett att förorda ett genomförande av Byggnadspantsutredningens förslag utan att frågan förutsättningslöst borde övervägas på nytt och att regeringen borde tillse att så sker i lämpligt sammanhang. Riksdagen gav regeringen detta

tillkänna som sin mening (rskr. 1994/95:361). Frågan om införande av ett pantsystem för byggnad på annans mark behandlas i avsnitt 7.

Prop. 1997/98:98

Lagrådet

Regeringen beslutade den 5 februari 1998 att inhämta Lagrådets yttrande över lagförslag vilka – fränsett vissa mindre jämkningar av redaktionell natur – överensstämmer med propositionens lagförslag. Lagrådet har lämnat förslagen utan erinran. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 3*.

4 Anlitande av biträde vid revision i vissa stiftelser

4.1 Bakgrund

Stiftelselagens regler om revisorer

Enligt 2 kap. 2 § stiftelselagen (1994:1220) föreligger s.k. egen förvaltning av en stiftelse om ett åtagande att förvalta stiftelsens egendom görs av en eller flera fysiska personer. S.k. anknuten förvaltning föreligger om förvaltningsåtagandet görs av en juridisk person, exempelvis en kommun.

En stiftelse skall ha minst en revisor. Om stiftelsen är skyldig att upprätta årsredovisning – och detta gäller i stort sett samtliga bokförings-skyldiga stiftelser – skall åtminstone en av revisorerna vara godkänd revisor eller auktoriserad revisor (se 4 kap. 1 och 4 §§ stiftelselagen). Enligt 4 kap. 1 § stiftelselagen gäller att, om inte annat sägs i stiftelseförrordnandet, revisor i en stiftelse med egen förvaltning utses av stiftelsens styrelse, medan revisor i en stiftelse med anknuten förvaltning utses av förvaltarens högsta beslutande organ. Särskilda regler gäller för det fall att förvaltaren är en statlig myndighet eller ett handelsbolag.

Enligt 4 kap. 6 § första stycket stiftelselagen är bl.a. följande obehöriga att vara revisor i en stiftelse:

1. stiftelsens stiftare eller förvaltare,

/..../

5. den som är anställd hos eller på annat sätt intar en underordnad eller beroende ställning till stiftelsen eller förvaltaren eller till någon annan som avses i 1–4.

Enligt tredje stycket i samma paragraf får en revisor vid revisionen inte anlita någon som inte är behörig att vara revisor.

STAREV:s framställan

STAREV har i en framställan till Justitiedepartementet begärt en lagändring eller ett klargörande såvitt gäller 4 kap. 6 § tredje stycket stiftelselagen.

STAREV har anfört att det är vanligt att förtroendevalda utses till revisorer i kommunala stiftelser. STAREV har vidare hänvisat till att enligt kommunallagen en förtroendevald inte räknas som företrädare, anställd eller någon som intar underordnad eller beroende ställning till kommunen. En förtroendevald är därför, enligt STAREV, inte diskvalificerad enligt 4 kap. 6 § stiftelselagen att vara revisor i en kommunal stiftelse. Det är emellertid vanligt att förtroendevalda revisorer biträds av personal som är anställd vid kommunens eget revisionskontor. Personalen vid revisionskontoren är såsom anställda av kommunen, förvaltaren, numera förhindrade att biträda de förtroendevalda revisorerna vid stiftelserevisionen. Även donationsfonder som förvaltas av kommuner skall numera ha revisor. Inte heller i dessa kan förtroendevalda revisorer anlita personal vid ett kommunalt revisionskontor.

STAREV har gjort gällande att de förtroendevalda revisorerna bör ha möjlighet att använda personal vid kommunens revisionskontor som biträde vid revisionen av de stiftelser som kommunen har bildat eller förvaltar.

Närmare om stiftelselagens bestämmelser om revisorsjäv

Som tidigare har nämnts fordrar stiftelselagen att alla stiftelser har minst en revisor. Ofta är revisorn en examinerad revisor, dvs. en auktoriserad eller godkänd revisor. I vissa fall kräver lagen att åtminstone någon av revisorerna är auktoriserad eller godkänd revisor. Av bestämmelserna i 4 kap. 1 och 4 §§ stiftelselagen följer emellertid att stiftelselagen även godtar att lekmän deltar i revisionen ("lekmannarevisorer"); i vissa stiftelser – särskilt de minsta – får samtliga revisorer vara av det slaget. För alla revisorer gäller dock samma regler; revisorn skall kontrollera räkenskaperna och styrelsens eller förvaltarens förvaltning (se 4 kap. 9 § stiftelselagen).

Vid sidan av stiftelselagen innehåller kommunallagen (1991:900) regler om att kommunfullmäktige skall utse revisor i stiftelser som har bildats för att handha kommunal verksamhet (se 3 kap. 17 § andra stycket kommunallagen). Bestämmelsen skall garantera den kommunala insynen i stiftelsen. De personer som utses är många gånger förtroendevalda lekmän och ofta torde de se det som en av sina väsentligaste uppgifter att kontrollera att kommunala aspekter tillgodoses i stiftelsens verksamhet. Såsom stiftelserevisorer är de emellertid också skyldiga att ta del i revisionen av stiftelsens redovisning och räkenskaper och är även i övrigt underkastade stiftelselagens regler.

Det kan antas att många av de lekmän som verkar som revisorer i stiftelser som har anknytning till en kommun skulle kunna ha stor hjälp av personalen vid det kommunala revisionskontoret, inte minst vid revisionen av stiftelsens räkenskaper och redovisning. Av 4 kap. 6 § stiftelselagen följer emellertid att en revisor i en av kommunen bildad eller förvaltd stiftelse inte får anlita kommunens revisionskontor som biträde vid revisionen. Revisionskontorets personal är ju anställd hos kommunen, dvs. av den som har bildat stiftelsen eller är dess förvaltare.

Bestämmelserna i 4 kap. 6 § stiftelselagen är ett utflöde av en allmän princip att den som kan antas ha svårt att objektivt bedöma ett företags skötsel inte får vara revisor i företaget (se prop. 1993/94:9 s. 158). Principen kommer till uttryck på flera ställen i den associationsrättsliga lagstiftningen, bl.a. 10 kap. 4 § aktiebolagslagen (1975:1385). Där föreskrivs bl.a. att den som är anställd hos (det reviderade) bolaget inte får vara revisor. Där föreskrivs också att revisor inte får anlita en hos bolaget anställd person att biträda vid revisionen.

Frågan inställer sig om det är befogat att hindra revisorer i stiftelser som har bildats eller som förvaltas av en kommun att anlita biträde av exempelvis personalen vid kommunens revisionskontor.

4.2 Utökade möjligheter för stiftelserevisorerna att anlita biträde vid revisionen

Regeringens förslag: En revisor i en stiftelse ges möjlighet att vid revisionen anlita biträde av den som är anställd hos stiftelsens stiftare eller förvaltare för att uteslutande eller huvudsakligen ha hand om intern revision eller granskning av liknande slag. Sådant biträde skall dock bara få anlitas i den utsträckning det står i överensstämmelse med god revisionssed.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag med den skillnaden att promemorians förslag var begränsat till anställda som har hand om intern revision.

Remissinstanserna: Det stora flertalet remissinstanser har tillstyrkt promemorians förslag. *Föreningen stiftelser i samverkan* har avstyrkt förslaget.

Kammarkollegiet, Länsstyrelsen i Stockholms län och Föreningen stiftelser i samverkan har anfört att förslagen utgår från att stiftelselagen medger att den som är förtroendevald i kommunallagens mening tillika kan utses till revisor i en av kommunen eller landstinget bildad eller förvaltd stiftelse. Enligt dessa remissinstanser är det tveksamt om detta är tillåtet enligt stiftelselagens jävsregler eller om det är lämpligt.

Svenska kyrkans centralstyrelse har uttalat att internrevisorerna för att kunna ha en oberoende ställning måste vara anställda hos ett självständigt kontrollorgan.

Borås kommun, Helsingborgs kommun, Norrköpings kommun, Gävle kommun, Skellefteå kommun, Landstinget i Stockholms län, Landstinget i Jämtlands län, Landstinget i Örebro län, Landstinget i Kalmar län, Landstinget i Södermanlands län och STAREV har anfört att den revision som revisorerna vid kommunernas revisionskontor utför inte bör betraktas som intern utan som extern revision. För att markera att de kommunala revisionskontoren har en självständig ställning gentemot kommunens övriga förvaltningar bör orden "intern revision" i lagförslaget ersättas med "revision".

Bör den som är anställd hos en stiftelses förvaltare kunna anlitas som biträde vid revisionen?

Som vi tidigare har nämnt utgör de nu aktuella bestämmelserna i 4 kap. 6 § stiftelselagen ett utflöde av en allmän princip att den som kan antas ha svårt att objektivt bedöma ett företags skötsel inte bör få vara revisor i företaget. Det är rimligt att de krav på revisionens kvalitet som principen vill garantera upprätthålls även i fråga om stiftelser som förvaltas av en kommun. I sådana stiftelser likaväl som i andra är det därför lämpligt att man iakttar stor restriktivitet i fråga om att anlita biträde av personer som står förvaltaren nära. Enligt regeringens mening får emellertid den nuvarande regleringen i 4 kap. 6 § stiftelselagen alltför långtgående konsekvenser. Uppenbarligen kan den granskningskompetens som finns på kommunala revisionskontor vara av stor värde vid granskning av verksamhet som sker i särskilda juridiska personer men som förvaltas av kommunen. Det kan också antas att tjänstemän vid kommunala revisionskontor ofta har en tränad förmåga att bidra till granskningen på ett självständigt och objektivt sätt. Regeringen anser därför att förbudet mot att anlita biträde av personer som är anställda av stiftelsens förvaltare bör mjukas upp så att det skapas ett större utrymme för att involvera kommunala tjänstemän i granskningen av de stiftelser som kommuner förvaltar.

Samma behov av att vid revisionen ta hjälp av personer som är anställda av förvaltaren kan också finnas i andra fall, exempelvis när en stiftelse förvaltas av en bank eller en statlig myndighet. Också i sådana fall bör det, enligt regeringens mening, skapas ett större utrymme för stiftelserevisorer att anlita biträde av personer som hos förvaltaren ägnar sig åt ett självständigt granskningsarbete. En lösning som gäller enbart för stiftelser som förvaltas av en kommun är således inte lämplig. En annan sak är att man med hänsyn till att frågan har särskilt stor aktualitet för stiftelser som förvaltas av kommuner bör välja en lösning som tar hänsyn till kommunernas förhållanden.

Bör den som är anställd hos den som har bildat stiftelsen kunna anlitas som biträde vid revisionen?

Enligt nuvarande regler får en stiftelses revisor inte heller anlita biträde av personer som är anställda hos stiftaren. Vad som nyss har sagts om revisorns behov av biträde av den som är anställd hos förvaltaren har relevans även i denna situation. Det finns alltså enligt regeringens mening ett behov av att öppna ett visst utrymme för stiftelsens revisor att anlita biträde av personer som ägnar sig åt granskningsarbete hos stiftaren.

Utformningen av en ny reglering

Regeringen anser att man för att lösa det angivna problemet bör bygga vidare på de bestämmelser som redan i dag ger vissa möjligheter för en revisor att anlita biträde av den reviderade stiftelsens internrevisor. I det

följande lämnas en bakgrund till och en beskrivning av dessa bestämmelser.

En stiftelse revisor skall enligt 4 kap. 9 § stiftelselagen granska stiftelsens räkenskaper och årsredovisning etc. samt styrelsens eller förvaltarens förvaltning. I moderstiftelser skall även koncernredovisningen och koncernföretagens inbördes förhållanden granskas. Enligt motsvarande bestämmelse i aktiebolagslagen (se 10 kap. 7 §) skall (den externe) revisorn granska bolagets årsredovisning jämte räkenskaperna samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning. I moderbolag skall även koncernredovisningen och koncernföretagens inbördes förhållanden i övrigt granskas. Den nu angivna och i lagen reglerade revisionen är avsedd att vara helt oberoende av företagsledningen. Vid sidan av sådan ”extern” revision förekommer det i vissa företag ”intern” revision. Den interna revisionen har främst till syfte att för företagsledningens räkning kontrollera att gällande föreskrifter om redovisning och medelsförvaltning iakttas. Kontrollen går som regel ut på att löpande granska och föreslå förbättringar av det interna kontrollsystemet. Företagsledningen kan också ge internrevisionen i uppdrag att utföra olika slags utredningsuppgifter samt att biträda externrevisorn (se Kedner, Roos, Aktiebolagslagen, del II, kap. 10-19, 5:e uppl. s. 29).

En revisor i ett aktiebolag får ”i den utsträckning det är förenligt med god revisionssed” som revisorsbiträde anlita sådana bolagets anställda som har till uppgift att uteslutande eller huvudsakligen handha den interna revisionen (se 10 kap. 4 § aktiebolagslagen). I stiftelselagen finns en bestämmelse som ger revisorn en motsvarande rätt att anlita biträde av anställda som sysslar med internrevision i en moderstiftelse och dess dotterföretag. När det gäller frågan om vad som i denna del är ”förenligt med god revisionssed” torde man kunna få viss ledning av Föreningen Auktoriserade Revisorer, FAR:s rekommendation Revisionsprocessen. Där uttalas i denna del följande. ”Revisorn har således möjlighet att förlita sig på internrevisionens arbete i större eller mindre omfattning beroende på internrevisorernas kompetens, objektivitet och ställning i företaget respektive koncernen. Vid bedömningen av internrevisionen skall revisorn lägga särskild vikt vid om den fungerar som ett självständigt kontrollorgan eller ej” (se FAR:s samlingsvolym, 1998, s. 831).

Undantagsregler av detta slag bygger uppenbarligen på en avvägning mellan å ena sidan intresset av att upprätthålla en gentemot företagsledningen självständig revision och å andra sidan intresset av att utnyttja den kunskap och kompetens som företagets egna revisionsenheter besitter. Om en självständig revision kan garanteras, finns det inte någon anledning att hindra revisorerna från att anlita hjälp av de företagets anställda som ägnar sig åt internrevision. Å andra sidan bör företagets anställda inte anlitas som biträde, om detta öppnar en möjlighet för företagsledningen att påverka revisorernas granskning.

När det gäller stiftelser har lagstiftaren hittills ansett att en undantagsregel av detta slag bör gälla i fråga om internrevisorer i den reviderade stiftelsen – under förutsättning att denna är en moderstiftelse – och dess dotterföretag. Den motsvarande undantagsregeln i aktiebolagslagen omfattar även internrevisorer i det reviderade företagets *moderbolag*. Det

är naturligt att stiftelselagen på denna punkt avviker från aktiebolagslagen – och inte tillåter att revisor anlitar biträde av internrevisor i det reviderade företags moderföretag – eftersom en stiftelse normalt inte kan vara dotterföretag till ett annat företag. Det ligger emellertid nära till hands att göra jämförelser mellan å ena sidan det fallet att ett aktiebolag såsom moderbolag utövar ett bestämmande inflytande över ett dotterföretag och å andra sidan det fallet att exempelvis en kommun såsom förvaltare har hand om en stiftelse. Visserligen skiljer sig, såsom en remissinstans har påpekat, förhållandena i flera avseenden åt mellan stiftelser och aktiebolag. Det kan emellertid hävdas att de skäl som talar för att dotterföretags revisor i det förstnämnda fallet i viss utsträckning skall kunna anlita biträde av moderbolagets internrevisorer med samma styrka talar för att revisorn i en stiftelse i motsvarande utsträckning bör kunna anlita biträde av förvaltarens revisionskontor. Någon omständighet som talar för att upprätthålla ett absolut förbud mot att stiftelsens revisor anlitar biträde av förvaltarens internrevisionskontor finns inte heller.

Den bestämmelse i stiftelselagen som ger revisorn rätt att i viss utsträckning anlita biträde av en moderstiftelses internrevisor bör alltså, enligt vår mening, utvidgas till att gälla även internrevisor hos stiftelsens förvaltare.

Inte heller en regel som ger stiftelsens revisor möjlighet att i den omfattning god revisionssed medger anlita biträde av internrevisorer som är anställda av stiftaren inger några särskilda betänkligheter. Det bör alltså även finnas ett motsvarande utrymme att anlita biträde av internrevisor hos stiftelsens stiftare.

Enligt den nuvarande lagtexten får en revisor anlita biträde av internrevisorer i stiftelsen endast om denna är en moderstiftelse. Det finns inte något sakligt motiv att begränsa bestämmelsen till internrevisorer i stiftelser som är moderstiftelser. Lagen bör därför ändras så att även internrevisorer i stiftelser som inte är moderstiftelser kan anlitas som biträde av stiftelsens revisor.

Särskilt om granskning genom kommunala revisionskontor

Som tidigare har framgått är ett av syftena bakom den nu föreslagna lagändringen att skapa större utrymme för att involvera kommunala tjänstemän – framför allt tjänstemän vid kommunala revisionskontor – i granskningen av kommunalt förvaltade stiftelser. Frågan har uppkommit om den verksamhet som bedrivs vid kommunala revisionskontor är att beteckna som ”internrevision”.

Ett flertal remissinstanser har anfört att de kommunala revisionskontorens verksamhet inte bör betecknas som intern revision utan som extern revision. De menar att de kommunala revisionskontorens uppgift är att biträda de förtroendevalda revisorerna, dvs. de externa revisorerna. Personalen vid revisionskontoren kan därför, enligt deras mening, inte sägas uteslutande eller huvudsakligen ha hand om den interna revisionen. Ordet ”intern” borde därför strykas ur lagtexten.

Enligt 9 kap. 7 § kommunallagen skall kommunens revisorer granska all verksamhet som bedrivs inom nämndernas verksamhetsområden och pröva om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk

synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den kontroll som görs inom nämnderna är tillräcklig. Det kan diskuteras om denna verksamhet fullt ut motsvaras av vad som i associationsrätten brukar betecknas som extern revision eller om inte verksamheten även har inslag av intern revision. Det är emellertid inte nödvändigt att i detta lagstiftningsärende gå närmare in på den frågan.

I stället bör det göras ett tillägg i den föreslagna lagtexten av innebörd att stiftelsens revisor får anlita biträde inte bara av den som uteslutande eller huvudsakligen sysslar med intern revision utan även av den som sysslar med granskning av liknande slag.

Vi vill i detta sammanhang understryka att det inte är vår avsikt att revisorer i kommunalt förvaldade stiftelser *alltid* skall kunna anlita biträde av kommunala revisionskontor. Det måste i varje särskilt särskilt fall göras en prövning av om den aktuella tjänstemannen har en sådan oberoende ställning och sådana övriga kvalifikationer att det är förenligt med god revisionssed att anlita honom eller henne.

Förtroendevalda kommunrevisorer som stiftelserevisorer

STAREV har i sin framställan anfört att det är vanligt att de förtroendevalda kommunrevisorerna utses att utföra revision av de stiftelser som förvaltas av kommunen eller till vilka kommunen har varit stiftare och att detta inte hindras av stiftelselagens jävsregler. Några remissinstanser har hävdade att det är tveksamt om denna utgångspunkt är riktig och att det i vart fall kan ifrågasättas om det är lämpligt att en förtroendevald kommunrevisor även fungerar som revisor i en kommunal stiftelse. Det är vanligt, har det sagts, att de förtroendevalda revisorerna utses bland de politiker som är aktiva i kommunen; härigenom skulle en jävsliknande situation föreligga. Särskilt har det påpekats att de förtroendevalda, i vilkas krets revisorerna ingår, får ersättningen för sina uppdrag fastställda av kommunen.

Regeringen vill för sin del framhålla att frågan om när någon på grund av jäv är förhindrad att vara revisor i en stiftelse måste bedömas från fall till fall. Utgångspunkten måste härvid vara stiftelselagens regler om revisorsjäv. Dessa innebär bl.a. att den som är anställd av eller på annat sätt står i beroendeförhållande till stiftaren eller förvaltaren inte kan vara revisor i en stiftelse. En kommunrevisor som är anställd av kommunen är alltså alltid diskvalificerad som revisor i en stiftelse som kommunen har bildat eller förvaltar. Normalt torde dock kommunrevisorn inte vara anställd av kommunen. Huruvida kommunrevisorn ändå står i ett beroendeförhållande (i stiftelselagens mening) till kommunen beror givetvis på förhållandena i det enskilda fallet. Den frågan får avgöras i rättstillämpningen. Under alla förhållanden kommer den lagändring som vi föreslår uppenbarligen att vara av stort värde i många fall där det står helt klart att stiftelsens revisor inte är jävig.

Klart är att den som utses att vara kommunrevisor inte därigenom automatiskt blir revisor även i en stiftelse som förvaltas av kommunen eller som kommunen har bildat. Om inte annat föreskrivs i stiftelseförordnandet, skall enligt 4 kap. 1 § stiftelselagen en revisor i en stiftelse med egen förvaltning utses av stiftelsens styrelse och en revisor i en

stiftelse med anknuten förvaltning av förvaltarens högsta beslutande organ. Stiftelsens revisor har att utföra sitt uppdrag enligt bestämmelserna i stiftelselagen.

5 Registrering av personnummer eller organisationsnummer för stiftelseföreträdare

Regeringens förslag: Anmälan för registrering i stiftelseregistret skall bl.a. innehålla uppgift om styrelseledamöternas personnummer eller förvaltarens organisationsnummer samt uppgift om personnummer för särskilt bemyndigade företrädare.

REKO-rapportens förslag: I REKO-rapporten har föreslagits att personnummer respektive organisationsnummer för stiftare, företrädare och, vid anknuten förvaltning, förvaltare skall registreras.

Länsstyrelsens förslag: Länsstyrelsen i Stockholms län har föreslagit att styrelseledamöternas personnummer skall registreras.

Synpunkter vid Justitiedepartementets hearing: Förslagen om registrering av personnummer respektive organisationsnummer tillstyrktes eller lämnades utan erinran av samtliga deltagare.

Bakgrund: 10 kap. stiftelselagen innehåller bestämmelser om registrering av stiftelser. En stiftelse skall enligt 10 kap. 1 § vara registrerad om den är skyldig att upprätta årsredovisning enligt stiftelselagen eller om det annars följer av stiftelseförordnandet att den skall vara registrerad.

Registreringsmyndighet är den länsstyrelse som enligt 9 kap. 1 § skall vara tillsynsmyndighet för stiftelsen, vanligen länsstyrelsen i det län där stiftelsen har sitt säte eller där förvaltningen annars utövas.

Enligt 10 kap. 2 § andra stycket stiftelselagen gäller att anmälan för registrering av en stiftelse skall innehålla uppgift om bl.a. styrelseledamöternas namn, postadress och telefon eller förvaltarens namn eller firma, postadress och telefon. Vidare gäller enligt 10 kap. 3 § andra stycket att en anmälan för registrering av en särskilt bemyndigad företrädare för stiftelsen, utsedd enligt stiftelselagens bestämmelser om detta, skall innehålla bl.a. uppgift om företrädarens namn, bostadsadress, postadress och telefon.

I motsats till vad som gäller i fråga om registrering av företrädare för aktiebolag, handelsbolag och ekonomiska föreningar finns emellertid inte några regler om att uppgifter om personnummer respektive organisationsnummer för styrelseledamöter, förvaltare eller särskilt bemyndigade företrädare skall tas in i stiftelseregistret.

Uppgifter om stiftelsens stiftare registreras över huvud taget inte i stiftelseregistret.

Skälen för regeringens förslag: Det förhållandet att stiftelseregistret saknar person- och organisationsnummer för de personer som har registrerats försämrar den åsyftade offentligheten kring stiftelsens förvaltning. Det är t.ex. inte möjligt för länsstyrelserna att tillhandahålla personnummerutdrag, dvs. bevis om uppdrag som funktionär. Sådana

utdrag kan däremot beställas från Patent- och registreringsverket när det gäller aktiebolag, handelsbolag eller ekonomiska föreningar. Delgivningsåtgärder försvåras, eftersom det kan vara svårt att identifiera de personer genom vilka stiftelsen kan delges. Vidare innebär avsaknaden av krav på personnummer större möjligheter att erhålla registrering av stiftelser där de uppgivna personerna inte existerar i verkligheten. Över huvud taget innebär svårigheterna att identifiera stiftelsens företrädare att möjligheterna att använda stiftelseformen för ekonomisk brottslighet ökar.

Regeringen delar mot den bakgrunden den bedömning som görs i REKO-rapporten respektive i länsstyrelsens framställan att stiftelseregistret bör innehålla uppgifter om personnummer för stiftelseföreträdarna. Bestämmelserna i 10 kap. stiftelselagen bör därför kompletteras med ett krav på att anmälan för registrering i stiftelseregistret skall innehålla uppgift om personnummer för stiftelsens styrelseledamöter respektive organisationsnummer för förvaltaren samt personnummer för särskilt bemyndigade företrädare. Motsvarande ändring bör göras i 31 § lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m. såvitt gäller anmälan om styrelseledamöter i pensions- eller personalstiftelser.

Som ovan har nämnts behöver det i dag inte alls registreras några uppgifter rörande stiftaren. Regeringen kan inte heller se att det finns något större behov av detta och är därför för närvarande inte beredd att föreslå att sådan registrering införs.

I REKO-rapporten och framställan från länsstyrelsen i Stockholms län lämnas också andra förslag som syftar till att förhindra missbruk av stiftelseformen. Regeringen avser att, efter ytterligare beredning, återkomma angående dessa förslag.

6 Vissa ändringar i handelsregisterlagen (1974:157)

Regeringens förslag: I handelsregistret skall, utöver vad som gäller i dag, antecknas

- organisationsnummer för handelsbolag och ideella föreningar,
- organisationsnummer för juridiska personer som är bolagsmän i handelsbolag,
- registreringsnummer för enskild näringsidkare som saknar personnummer, samt
- om en stiftelse eller en ideell förening är bolagsman i ett handelsbolag, personuppgifter för styrelseledamöterna i stiftelsen eller föreningen samt, om stiftelsen har anknuten förvaltning, uppgift om förvaltaren och företrädare för denne.

Patent- och registreringsverkets förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens i nu berörda delar. Patent- och registreringsverkets förslag innehåller dock inte några särregler för de fall då den stiftelse som är bolagsman i ett handelsbolag har anknuten förvaltning.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser utom en har tillstyrkt eller lämnat Patent- och registreringsverkets förslag utan erinran. *Datainspektionen* har avstyrkt förslaget om registrering av personuppgifter för styrelseledamöter i stiftelser som är bolagsmän i handelsbolag. Eftersom det inte finns någon skyldighet för stiftelserna eller länsstyrelserna att anmäla förändringar i stiftelsernas styrelser till Patent- och registreringsverket, blir det enligt inspektionen svårt för verket att hålla en god registerkvalitet i detta avseende.

Skälen för regeringens förslag:

Registrering av organisationsnummer och registreringsnummer

Handelsbolag erhåller organisationsnummer av Patent- och registreringsverket vid registreringen. Ideella föreningar tilldelas efter ansökan organisationsnummer av skattemyndigheten i det län där föreningen har sitt säte.

Att uppgift om organisationsnummer för juridiska personer antecknas i handelsregistret är viktigt för att man säkert skall kunna identifiera den juridiska personen och för att risken för fel i registret skall kunna minimeras. Registreringen underlättar också den s.k. registerspaning som måste göras i ekobrottsutredningar. Det finns emellertid inte något lagstöd för att i handelsregistret föra in uppgifter om organisationsnummer för handelsbolag eller ideella föreningar eller för juridiska personer som är bolagsmän i handelsbolag. Sådana uppgifter tas dock ändå regelmässigt in i registret. Ett lagstöd för detta bör enligt regeringens mening införas i 4 § handelsregisterlagen (1974:157).

Vid anmälningar för registrering av en enskild näringsidkare som saknar svenskt personnummer kräver Patent- och registreringsverket regelmässigt in uppgifter om det registreringsnummer som denne har tilldelats av skattemyndigheten. Näringsidkaren erhåller ett sådant nummer av skattemyndigheten genom att lämna in en skatte- och avgiftsanmälan till myndigheten. Patent- och registreringsverket registrerar näringsidkaren med detta nummer som identitetsnummer. Handelsregisterlagen bör ändras på det sättet att författningsstöd ges för denna praxis.

Registrering av handelsbolag med stiftelser eller ideella föreningar som bolagsmän

Näringsdrivande stiftelser registreras inte längre i handelsregistret. I stället registreras de i länsstyrelsernas stiftelseregister enligt bestämmelserna i 10 kap. stiftelselagen. En stiftelse kan emellertid vara bolagsman i ett handelsbolag och kan i den egenskapen förekomma i handelsregistret. Det förekommer handelsbolag med enbart stiftelser som bolagsmän. I sådana handelsbolag kan stiftelseformen användas av bedragare, ”stiftelsesvindlare”. Handelsregistret innehåller nämligen i dag inga

personuppgifter om styrelseledamöter i eller förvaltare för stiftelser som är bolagsmän i handelsbolaget. Det är inte heller säkert att stiftelsen är registrerad i stiftelseregistret, och även om så är fallet innehåller det registret i dag inte någon uppgift om styrelseledamöternas personnummer.

Konstruktionen handelsbolag med stiftelser som bolagsmän ger alltså i dag ett visst utrymme för att bedriva oseriös verksamhet utan att framträda med egen identitet. Vårt ovan redovisade förslag att stiftelseregistret skall innehålla uppgift om styrelseledamöternas personnummer löser endast delvis detta problem. Enligt vår uppfattning bör det därför införas bestämmelser om att vid registrering i handelsregistret av handelsbolag med stiftelse som bolagsman särskild uppgift skall lämnas om stiftelsens styrelseledamöter och suppleanter. Dessa uppgifter bör innefatta styrelseledamöternas fullständiga namn, personnummer och postadress. Har stiftelsen anknuten förvaltning, bör registret innehålla uppgift om stiftelsens förvaltare och ställföreträdare för denne.

Uppgifterna i registret bör primärt bygga på de uppgifter som lämnas i samband med att handelsbolaget eller bolagsmannen anmäls för registrering. Ändras det anmälda förhållandet, kommer bolaget enligt 13 § handelsregisterlagen att vara skyldigt att utan dröjsmål anmäla ändringen till Patent- och registreringsverket. Det finns visserligen en risk för att därefter skedda förändringar i en stiftelses styrelse ändå inte anmäls till Patent- och registreringsverket. För att minska risken för att handelsregistret i detta avseende innehåller felaktiga uppgifter avser regeringen att i stiftelseförordningen (1995:1280) införa bestämmelser om ett aviseringsförfarande mellan länsstyrelsen och Patent- och registreringsverket. Ett sådant förfarande bör innefatta en avisering från Patent- och registreringsverket till länsstyrelsen i samband med att en stiftelse registreras som bolagsman i handelsregistret. Om stiftelsen förekommer i stiftelseregistret, kan länsstyrelsen efter aviseringen anteckna förhållandet i stiftelseregistret och senare, när en styrelseledamot i en sådan stiftelse byts ut, underrätta Patent- och registreringsverket om detta.

Vad som nu har sagts om stiftelser som bolagsmän i handelsbolag gäller i stor utsträckning också ideella föreningar. Någon fullständig registrering av de ideella föreningarna finns inte och de fysiska personer som står bakom den förening som är antecknad som bolagsman kan därför vara anonyma. Också styrelseledamöterna i en ideell förening som är bolagsman i ett handelsbolag bör därför registreras i handelsregistret.

7 Panträtt i registrerad nyttjanderätt

Regeringens bedömning: Det bör inte inrättas något system för pantsättning av nyttjanderätt.

Bakgrund: Reglerna om inteckning och panträtt gäller endast för fastigheter och tomträtter. Innehavare av s.k. byggnader på ofri grund –

dvs. byggnader som är belägna på mark som byggnadens ägare varken äger eller innehar med tomträtt – saknar därför möjlighet att inteckna och pantsätta egendomen. Kreditvärdet av byggnaden kan därför i praktiken utnyttjas endast genom s.k. säkerhetsöverlåtelse eller, om byggnaden används för näringsverksamhet, genom upplåtande av företagshypotek. Säkerhetsöverlåtelse är en i lagstiftningen inte reglerad form av panträtt som innebär att ägaren av byggnaden utan tradition överlåter egendomen till en borgenär till säkerhet för en betalningsskyldighet. Säkerhetsöverlåtelse är godtagen av rättsordningen (se NJA 1952 s. 407) men anses ofta föra med sig vissa problem. Det har därför sedan länge framförts önskemål om andra former för pantsättning av byggnader på ofri grund. Det var med anledning därav som den s.k. Byggnadspantsutredningen tillsattes med uppgift att skapa ett pantsystem för byggnad på ofri grund. Utredningen avgav betänkandet Panträtt i registrerad nyttjanderätt (SOU 1984:22).

Utredningen kunde konstatera att antalet taxerade byggnader på ofri grund uppgick till cirka 137 000. Flertalet av dessa (115 000) utgjorde fritidshus, medan ett mindre antal utgjorde permanentus (10 490) respektive industrienheter (7 130). Härtill kom ett okänt antal icke taxerade byggnader på ofri grund (värdegränsen för taxering låg vid den tiden vid 10 000 kr).

Utredningen löste sin uppgift genom att föreslå en ny lag om ett registerpantssystem, motsvarande det som gäller för fastigheter och tomträtt. Pantobjektet skulle enligt förslaget bestå av nyttjanderätten till marken i förening med byggnad och annan egendom som nyttjanderättshavaren hade där. Det föreslagna systemet byggde på att inskrivningsmyndigheterna skulle kunna registrera vissa nyttjanderätter, framför allt bostads-, anläggnings- och lägenhetsarrenden. Registrering skulle kunna ske efter ansökan. Registreringsförfarandet skulle vara manuellt. Till ansökan skulle fogas en karta över det upplåtta området. Kartläggning och gränsmarkering skulle utföras av parterna.

En majoritet av remissinstanserna var positiva till utredningens förslag. Detta gällde framför allt kreditinstituten samt de organisationer som företrädde nyttjanderättshavarna. Flera andra remissinstanser ifrågasatte behovet. De myndigheter och organisationer som företrädde lantmäteriintresset var starkt negativa. Enligt Lantmäteriverket fanns det en risk för att en lösning av detta slag skulle radera det gällande systemet för fastighetsindelning och fastighetsredovisning. Domstolsverket framhöll att inskrivningsmyndigheterna saknade möjligheter att fullgöra de tilltänkta arbetsuppgifterna. Riksskatteverket efterlyste en belysning av vilka skattemässiga effekter förslaget kunde få.

Riksdagen tog våren 1995 ställning till en motion om bättre kreditmöjligheter för byggnader på annans mark (mot. 1993/94:1505) och gjorde därvid ett tillkännagivande i frågan. Lagutskottet uttalade i sitt av riksdagen godkända betänkande att det är angeläget att förbättra kreditmöjligheterna för ägare till eller spekulanter på fritidshus på arrenderad mark (bet. 1994/95:LU26, rskr. 1994/95:361). Utskottet sade sig dock inte vara berett att förorda ett genomförande av Byggnadspantutredningens förslag utan ansåg att frågan borde övervägas förut-

sättningslöst på nytt. Regeringen borde tillse att så skedde i lämpligt sammanhang.

Skälen för regeringens bedömning: Innehavare av byggnader på ofri grund har i dag sämre möjligheter än vanliga fastighetsägare att utnyttja sin egendom som säkerhet vid upptagande av lån. Oftast torde det också leda till att lånevillkoren blir sämre. Visserligen har olägenheterna härav i en del fall kunnat minskas genom att kreditinstitut via innehavarnas intresseorganisation har erbjudit innehavarna särskilda lån på förmånliga kreditvillkor (så har skett i fråga om Koloniträdgårdsförbundets medlemmar). Likväl finns det anledning att noga överväga om innehavarnas ställning skulle kunna förbättras ytterligare genom införandet av en ny säkerhetsform.

Byggnadspantutredningens förslag framstår från rättslig synpunkt som väl genomtänkt men torde ändå, på grund av sin komplicerade karaktär, vara ägnat att leda till tillämpningsproblem. Förslaget synes också innebära en risk för en ökad ”privat jorddelning”, dvs. mark kommer i större utsträckning att bli föremål för privata delningar utan att lämpligheten av dessa prövas vid en lantmäteriförrättning. På sikt kan detta leda till markpolitiska olägenheter.

Mot dessa olägenheter måste vägas de positiva effekter som förslaget skulle kunna få. Att förslaget skulle ha sådana effekter torde stå helt klart. Det kan emellertid ifrågasättas om fördelarna kommer att bli särskilt påtagliga. Väl torde den föreslagna säkerhetsformen, panträtt i registrerad nyttjanderätt, innebära en viss förbättring i förhållande till säkerhetsöverlåtelse. Ett genomförande av utredningens förslag torde därigenom vara ägnat att leda till bättre kreditvillkor för byggnadernas ägare än de kreditvillkor som kreditinstituten annars skulle erbjuda. Det står emellertid klart att en panträtt i registrerad nyttjanderätt under alla förhållanden inte kommer att få samma säkerhetsmässiga valör som panträtt i fast egendom eller tomträtt. Det sammanhänger bl.a. med att den registrerade nyttjanderätten inte kommer att vara förenad med samma besittningsskydd till marken som äganderätt eller tomträtt. Det finns därför knappast anledning anta att byggnadernas ägare normalt skulle kunna minska sina lånekostnader i någon mera betydande mån genom att upplåta panträtt i registrerad nyttjanderätt.

I sammanhanget bör också de avgifter som måste tas ut för registreringsförfarandet beaktas. Kostnaderna för att lägga upp och föra ett fullt utbyggt nyttjanderättsregister bör nämligen, enligt de principer som i dag gäller för finansieringen av inskrivningsväsendet, bäras av dem som utnyttjar registret, dvs. nyttjanderättshavarna.

Den tveksamhet man således kan ha i fråga om de vinster som systemet kan ha för byggnadernas ägare medför att det också är svårt att bedöma i vilken utsträckning systemet kommer att utnyttjas. Det går därför inte att vara säker på om statens initialkostnader för ett nytt system över huvud taget kommer att kunna finansieras.

Vid en samlad bedömning har regeringen därför kommit till slutsatsen att Byggnadspantutredningens förslag inte bör genomföras.

Inom Justitiedepartementet har övervägts om det finns andra sätt att genom lagstiftning förbättra kreditmöjligheterna för innehavare av byggnader på ofri grund. Diskussioner har förts, bl.a. med företrädare för

kreditinstituten. Andra, förenklade, lösningar har övervägts. Det har emellertid inte framkommit några lösningar som på något avgörande vis skiljer sig från Byggnadspantsutredningens förslag. Varje säkerhetsform som avser byggnad på ofri grund ger upphov till komplicerade sakrättsliga frågor, bl.a. avseende företrädet mellan olika rättsinnehavare i fastigheten respektive byggnaden. Sådana frågor torde inte kunna lösas annat än genom det slag av registreringssystem som Byggnadspantsutredningen föreslog och som vi, enligt vad vi tidigare har redovisat, anser inte bör genomföras.

Vi är därför för närvarande inte beredda att föreslå något nytt, i lag reglerat system för pantsättning av nyttjanderätter eller byggnader på ofri grund. Vi kan inte heller se att det är möjligt att genom något annat slag av lagändringar förbättra kreditmöjligheterna i de aktuella fallen.

8 Ikraftträdande m.m.

Det är angeläget att den föreslagna lagstiftningen träder i kraft så snart som möjligt. Ikraftträdandedag bör sålunda vara den 1 juli 1998.

De juridiska personer som vid ikraftträdandet redan är registrerade i stiftelse- eller handelsregistret bör få en viss tid på sig att göra anmälan för registrering av person- eller organisationsnummer enligt de nya bestämmelserna. Regeringen anser att en tid om sex månader är tillräcklig.

De föreslagna ändringarna torde inte få några kostnadskonsekvenser för det allmänna. Kostnaderna för nya registreringsärenden bör finansieras med registreringsavgifter.

9.1 Förslaget till lag om ändring i stiftelselagen
(1994:1220)**4 kap.****6 §**

Den *får* inte vara revisor som

1. är stiftelsens stiftare eller förvaltare,
2. ensam eller tillsammans med andra företräder stiftelsen enligt 2 kap. 16 eller 23 § eller företräder förvaltaren eller, om stiftelsen förvaltas av ett handelsbolag, är bolagsman i bolaget,
3. ensam eller tillsammans med andra har rätt att företräda ett dotterföretag till stiftelsen eller till förvaltaren eller, om dotterföretaget är ett handelsbolag, är bolagsman i företaget,
4. biträder vid förändret av stiftelsens räkenskaper eller vid stiftelsens förmögenhetsförvaltning eller stiftelsens kontroll däröver,
5. är anställd hos eller på annat sätt intar en underordnad eller beroende ställning till stiftelsen eller till förvaltaren eller till någon annan som avses i 1-4,
6. är verksam i samma företag som den som yrkesmässigt biträder stiftelsen vid grundbokföringen eller förändret av räkenskaper enligt 3 kap. 5 § eller vid stiftelsens förmögenhetsförvaltning eller stiftelsens kontroll däröver,
7. är gift eller sambo med eller är syskon eller släkting i rätt upp- eller nedstigande led till en person som avses i 1-4 eller är besvägrad med en sådan person i rätt upp- eller nedstigande led eller så att den ene är gift med den andres syskon, eller,
8. står i låneskuld till stiftelsen eller förvaltaren eller till ett dotterföretag till stiftelsen eller till förvaltaren eller har förpliktelser för vilka stiftelsen, förvaltaren eller dotterföretag till stiftelsen eller förvaltaren har ställt säkerhet.

I ett dotterföretag *får* inte den vara revisor som enligt första stycket inte är behörig att vara revisor i moderstiftelsen.

En revisor får vid revisionen inte anlita någon som enligt första och andra styckena inte är behörig att vara revisor. Har *stiftelsen, stiftaren, förvaltaren* eller *ett dotterföretag* någon anställd i sin tjänst med uppgift att uteslutande eller huvudsakligen ha hand om *intern revision eller granskning av liknande slag*, får revisorn dock anlita en sådan anställd i den utsträckning som det är förenligt med god revisionssed.

Paragrafens *första och andra stycken* har ändrats något i språkligt avseende för att stå i närmare överensstämmelse med motsvarande regel i 10 kap. aktiebolagslagen (1975:1385) i den lydelse som det kapitlet föreslås få enligt regeringens nyligen lämnade lagrådsremiss med förslag till ändringar i aktiebolagslagen.

Skälen för ändringen i *tredje stycket* har behandlats i avsnitt 4.

Utgångspunkten är liksom tidigare att stiftelsens revisor vid revisionen inte får anlita biträde av den som själv är obehörig att vara revisor, t.ex. den som är stiftelsens stiftare eller är anställd hos stiftaren eller förvaltaren. Genom ändringen i andra meningen har emellertid den möjlighet som redan tidigare har funnits att i viss utsträckning anlita biträde av internrevisor utvidgats.

Den nya lydelsen ger stiftelsens revisor möjlighet att anlita biträde av sådana stiftarens eller förvaltarens anställda som uteslutande eller huvudsakligen ägnar sig åt internrevision eller granskning av liknande slag, dock endast under förutsättning att det i det enskilda fallet står i överensstämmelse med god revisionssed. Begreppet internrevision får här förstås på samma sätt som vid tillämpningen av bestämmelsen i dess tidigare lydelse. Såsom framgår av lagtextens ”uteslutande eller huvudsakligen” måste internrevision vara vederbörandes dominerande arbetsuppgift. Vad gäller uttrycket ”granskning av liknande slag” är avsikten med detta att också personalen vid exempelvis en kommuns revisionskontor i viss utsträckning skall kunna anlitas som biträde av stiftelsens revisor, även om det inte är intern revision i vanlig mening som är huvuduppgiften för ett sådant revisionskontor.

I vilken utsträckning det står i överensstämmelse med god revisionssed att anlita biträde av internrevisor eller motsvarande granskare får bedömas mot bakgrund av den praxis och de normer som har utbildat sig på revisionsområdet. Såsom har uttalats i FAR:s rekommendation Revisionsprocessen (FAR:s samlingsvolym, 1998, s. 831) måste stor hänsyn tas till vilken kompetens den anlitade personen har och vilken ställning han eller hon intar; en grundläggande förutsättning måste vara att vederbörande också i praktiken står fri i förhållande till stiftarens eller förvaltarens ledning.

Det bör slutligen påpekas att det förhållandet att stiftelsens revisor anlitar biträde av en internrevisor hos stiftaren eller förvaltaren givetvis inte medför att revisorn kan avbörda sig något av ansvaret för stiftelserevisionen.

10 kap.

2 §

Om inte annat följer av 6 § andra stycket skall en stiftelses styrelse eller förvaltare anmäla stiftelsen för registrering i stiftelseregistret

1. i fall som avses i 1 § första stycket 2 senast sex månader efter det att stiftelsen bildades,

2. i övriga fall senast sex månader efter det att stiftelsen blev bokföringsskyldig enligt denna lag.

Anmälan enligt första stycket skall innehålla uppgift om stiftelsens postadress och telefon samt om styrelseledamöternas namn, *personnummer*, bostadsadress, postadress och telefon eller förvaltarens namn eller firma, *organisationsnummer*, postadress och telefon. Vid egen förvaltning skall den vidare innehålla uppgift om den ort där styrelsen har sitt säte, eller om säte inte är bestämt, där förvaltningen huvudsakligen utövas. Vid anknuten förvaltning skall uppgift i stället lämnas om den ort där förvaltaren har sitt säte, eller om säte inte är bestämt, där förvaltarens egen förvaltning huvudsakligen utövas eller, om förvaltaren är ett handelsbolag, där bolaget har sitt huvudkontor inrättat.

Till anmälan skall det fogas en kopia av stiftelseförordnandet, om det är möjligt. Har styrelsen eller förvaltaren enligt 2 kap. 7 § fattat beslut om namn för stiftelsen, skall anmälan innehålla uppgift även om namnet.

I paragrafen har införts ett krav på att även personnummer för styrelseledamöterna (vid egen förvaltning) respektive organisationsnummer för förvaltaren (vid anknuten förvaltning) skall anmälas för registrering. Skälen för detta har behandlats i avsnitt 5.

3 §

Anmälan för registrering i stiftelseregistret skall genast göras

1. när en föreskrift i stiftelseförordnandet har ändrats eller upphävts enligt bestämmelserna i 6 kap.,

2. när en ändring har inträtt i något förhållande som avses i 2 § andra stycket,

3. när någon har bemyndigats att företräda stiftelsen enligt 2 kap. 16 § andra stycket eller 23 § andra stycket,

4. när stiftelsen inte längre är registreringsskyldig enligt denna lag, samt

5. när stiftelsen är upplöst.

I fall som avses i första stycket 3 skall uppgift lämnas om företrädarens namn, *personnummer*, bostadsadress, postadress och telefon. Har styrelsen eller förvaltaren beslutat att rätten att företräda stiftelsen samt att teckna dess namn och firma får utövas endast av två eller flera i förening, skall detta också anmälas för registrering i stiftelseregistret. Någon annan inskränkning i rätten att företräda stiftelsen och att teckna dess namn och firma får inte registreras.

När anmälan enligt första stycket 2 avser byte av förvaltare skall anmälan göras av den nye förvaltaren. I fall som avses i första stycket 5 skall anmälan göras av den avträdande styrelsen eller förvaltaren. I övriga fall skall anmälan göras av styrelsen eller förvaltaren.

Enligt 2 kap. 16 § andra stycket och 23 § andra stycket stiftelselagen kan styrelsen respektive förvaltaren för en stiftelse som är registrerad i stiftelseregistret bemyndiga någon annan att företräda stiftelsen och teckna dess firma. En sådan särskilt bemyndigad företrädare skall anmälas för registrering i stiftelseregistret enligt andra stycket i förevarande paragraf. I paragrafen har införts ett krav på att, förutom övriga uppgifter beträffande företrädaren, även personnummer för denne skall anmälas för registrering.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

2. En stiftelse som vid lagens ikraftträdande redan är registrerad skall senast den 31 december 1998 anmäla sådana uppgifter om person- och organisationsnummer som anges i 10 kap. 2 § andra stycket och 3 § andra stycket i deras nya lydelse.

Det har ansetts att lagen bör träda i kraft så snart som möjligt.

Från och med ikraftträdandet skall en registreringsanmälan avseende en tidigare inte registrerad stiftelse innehålla sådana person- och organisationsnummer som sägs i paragrafens nya lydelse. Redan registrerade stiftelser behöver däremot inte omedelbart komplettera de uppgifter som finns i registret. För sådana stiftelser gäller i stället enligt *punkten 2* i övergångsbestämmelserna att de senast vid utgången av år 1998 skall anmäla kompletterande person- och organisationsnummer-uppgifter till registreringsmyndigheten. Om någon sådan kompletterande anmälan inte lämnas, kan ingripande enligt 9 kap. 3 § eller 10 kap. 11 § stiftelselagen komma i fråga.

9.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1967:531) om trygghande av pensionsutfästelse m.m.

31 §

Tillsynsmyndighet är länsstyrelsen i det län där arbetsgivaren har sitt hemvist. Styrelsen för en pensions- eller personalstiftelse skall anmäla stiftelsen för tillsyn senast sex månader efter det att styrelsen har tagit emot sitt uppdrag.

Anmälan enligt andra stycket skall innehålla uppgift om stiftelsens postadress och telefon samt om styrelseledamöternas namn, *personnummer*, bostadsadress, postadress och telefon. Till anmälan skall fogas bestyrkt kopia av de handlingar som arbetsgivaren upprättat avseende stiftelsen samt, om möjligt, uppgift om storleken och beskaffenheten av stiftelsens förmögenhet. När en ändring har inträtt i något förhållande som tidigare har anmälts skall detta genast anmälas till tillsynsmyndigheten. Tillsynsmyndigheten skall föra ett register över anmälda stiftelser.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar föreskrifter om avgifter för tillsyn och registrering enligt denna lag.

I paragrafens *tredje stycke* har införts ett krav på att styrelseledamöternas personnummer skall anmälas för registrering.

9.3 Förslaget till lag om ändring i handelsregisterlagen (1974:157)

4 §

Handelsregister skall innehålla följande uppgifter om:

Enskild näringsidkare:

1. näringsidkarens firma,
2. näringsidkarens fullständiga namn, personnummer *eller, om sådant saknas, av skattemyndighet tilldelat registreringsnummer*, och postadress,
3. näringsverksamhetens art,
4. det län och den ort där huvudkontoret finns samt kontorets postadress.

Handelsbolag:

1. bolagets organisationsnummer och firma,
2. näringsverksamhetens art,
3. det län och den ort där huvudkontoret finns samt kontorets postadress,
4. bolagsmännens fullständiga namn, personnummer *eller organisationsnummer* och postadresser
5. *om en stiftelse med egen förvaltning eller en ideell förening är bolagsman, fullständiga namn, personnummer och postadresser för styrelseledamöter och styrelsesuppleanter i stiftelsen eller föreningen,*
6. *om en stiftelse med anknuten förvaltning är bolagsman, förvaltarens namn, organisationsnummer och postadress samt fullständigt namn, personnummer och postadress för en ställföreträdare för förvaltare,*
7. av vem och hur firman tecknas, när ej firman får tecknas av varje bolagsman ensam,
8. om bolaget utgör kommanditbolag, vilken eller vilka av bolagsmännen som är kommanditdelägare och beloppet av varje sådan bolagsmans utfästa insats.

Ideell förening:

1. den firma under vilken föreningen idkar näring,
2. föreningens namn, om det ej sammanfaller med firman, *och organisationsnummer*,
3. näringsverksamhetens art.
4. det län och den ort där föreningens styrelse har sitt säte samt föreningens postadress
5. styrelseledamöternas och, där suppleanter utsetts, deras fullständiga namn, personnummer och postadresser
6. av vem och hur föreningens namn tecknas, om ej namnet tecknas av styrelsen ensam.

I paragrafen har införts en bestämmelse om att handelsregistret skall innehålla uppgifter om organisationsnummer för handelsbolag och ideella föreningar. Av paragrafens nya lydelse följer vidare att det i registret även skall antecknas organisationsnummer för juridiska personer som är bolagsmän i handelsbolag. Vidare har det i paragrafen föreskrivits att handelsregistret skall innehålla registreringsnummer för sådan enskild näringsidkare som saknar personnummer. Skälen för dessa ändringar har angetts i avsnitt 6.

I paragrafen har det vidare tagits in en föreskrift om att det vid registrering av handelsbolag i vilket någon eller några av bolagsmännen är en stiftelse med egen förvaltning eller en ideell förening även skall antecknas personuppgifter beträffande styrelseledamöterna i stiftelsen eller den ideella föreningen. Om en stiftelse med anknuten förvaltning är bolagsman, skall uppgifter i stället lämnas om förvaltaren samt om en ställföreträdare för denne. Också denna fråga har behandlats i avsnitt 6. Vad som avses med egen förvaltning respektive anknuten förvaltning av stiftelse anges i 2 kap. 2 § stiftelselagen. Enligt 5 § handelsregisterförordningen (1974:188) skall en ansökan om registrering innehålla de uppgifter som anges i 4 § handelsregisterlagen. Ändringen i det aktuella avseendet medför således att det i samband med anmälan för registrering av handelsbolag i vilket en stiftelse eller en ideell förening är bolagsman även måste lämnas personuppgifter rörande stiftelsens eller den ideella föreningens styrelseledamöter respektive stiftelsens förvaltare.

Enligt 13 § handelsregisterlagen skall, om det registrerade förhållandet i något avseende ändras, detta utan dröjsmål anmälas till Patent- och registreringsverket. Den bestämmelsen gäller även vid ändring i nu aktuella förhållanden, t.ex. när styrelsen i en stiftelse som är bolagsman i ett registrerat handelsbolag förändras.

Det kan tilläggas att handelsregisterlagen innehåller vissa möjligheter att tillgripa sanktioner mot dem som inte följer lagens bestämmelser om registrering och ändringsanmälan. Dessa bestämmelser får betydelse även beträffande de nu aktuella uppgifterna. Innehåller en ansökan om registrering inte de nödvändiga uppgifterna, skall enligt 13 § Patent- och registreringsverket förelägga sökanden att avge yttrande eller vidta rättelse. Om ett sådant föreläggande inte följs, skall ansökan avskrivas. Försummar någon att göra anmälan, kan straffansvar komma i fråga enligt 22 § andra stycket.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

2. En näringsidkare som vid lagens ikraftträdande redan är registrerad skall senast den 31 december 1998 till handelsregistret anmäla sådana uppgifter som sägs i 4 § och som inte redan tidigare är införda i registret. Detta gäller dock inte uppgift om ett handelsbolags eller en ideell förenings organisationsnummer.

Efter lagens ikraftträdande gäller de nya bestämmelserna fullt ut vid nyregistrering av näringsidkare. Redan registrerade näringsidkare har däremot sex månader på sig för att komplettera förefintliga uppgifter. Uppgifter om organisationsnummer för ett handelsbolag eller en ideell förening finns dock redan tillgängliga hos Patent- och registreringsverket och något krav på komplettering med sådana uppgifter har därför inte ställts upp.

2 Lagförslag

Förslag till lag om ändring i stiftelselagen (1994:1220)

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 6 § stiftelselagen (1994:1220) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap. **6§**

Den kan inte vara revisor som

1. är stiftelsens stiftare eller förvaltare,
2. ensam eller tillsammans med andra företräder stiftelsen enligt 2 kap. 16 eller 23 § eller företräder förvaltaren eller, om stiftelsen förvaltas av ett handelsbolag, är bolagsman i bolaget,
3. ensam eller tillsammans med andra har rätt att företräda ett dotterföretag till stiftelsen eller till förvaltaren eller, om dotterföretaget är ett handelsbolag, är bolagsman i företaget,
4. biträder vid föraridet av stiftelsens räkenskaper eller vid stiftelsens förmögenhetsförvaltning eller stiftelsens kontroll däröver,
5. är anställd hos eller på annat sätt intar en underordnad eller beroende ställning till stiftelsen eller till förvaltaren eller till någon annan som avses i 1-4,
6. är verksam i samma företag som den som yrkesmässigt biträder stiftelsen vid grundbokföringen eller föraridet av räkenskaper enligt 3 kap. 5 § eller vid stiftelsens förmögenhetsförvaltning eller stiftelsens kontroll däröver,
7. är gift eller sambo med eller är syskon eller släkting i rätt upp- eller nedstigande led till en person som avses i 1-4 eller är besvägrad med en sådan person i rätt upp- eller nedstigande led eller så att den ene är gift med den andres syskon, eller,
8. står i låneskuld till stiftelsen eller förvaltaren eller till ett dotterföretag till stiftelsen eller till förvaltaren eller har förpliktelser för vilka stiftelsen, förvaltaren eller dotterföretag till stiftelsen eller förvaltaren har ställt säkerhet.

I ett dotterföretag kan inte den vara revisor som enligt första stycket inte är behörig att vara revisor i moderstiftelsen.

En revisor får vid revisionen inte anlita någon som enligt första och andra styckena inte är behörig att vara revisor. Har *moderstiftelsen* eller *dotterföretaget*

En revisor får vid revisionen inte anlita någon som enligt första och andra styckena inte är behörig att vara revisor. Har en *stiftare*, en *förvaltare*, en *moderstiftelse* eller

någon anställd i sin tjänst med uppgift att uteslutande eller huvudsakligen ha hand om *stiftelsens eller dotterföretagets eller bådas interna revision*, får revisorn dock anlita en sådan anställd i den utsträckning som det är förenligt med god revisionssed.

ett dotterföretag någon anställd i sin tjänst med uppgift att uteslutande eller huvudsakligen ha hand om *intern revision*, får revisorn dock anlita en sådan anställd i den utsträckning som det är förenligt med god revisionssed.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1998.

Remissinstanser som yttrat sig över promemorian Anlitande av biträde vid revision av vissa stiftelser

Prop. 1997/98:98
Bilaga 2

Remissyttranden har avgetts av Svea hovrätt, Kammarkollegiet, Revisorsnämnden, Riksrevisionsverket, Svenska kyrkans centralstyrelse, Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund, Länsstyrelsen i Stockholms län, Svenska kommunförbundet, Stockholms stad, Borås kommun, Gävle kommun, Göteborgs kommun, Helsingborgs kommun, Malmö kommun, Norrköpings kommun, Skellefteå kommun, Stockholms läns landsting, Jämtlands läns landsting, Örebro läns landsting, Landstinget i Värmland, Landstinget Skaraborg, Landstinget i Kalmar län, Landstinget Sörmland, Svenska Bankföreningen, STAREV, Föreningen Auktoriserade Revisorer FAR, Svenska Revisorssamfundet SRS och Föreningen Stiftelser i samverkan.

Lagrådets yttrande

Prop. 1997/98:98
Bilaga 3

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1998-02-25

Närvarande: f.d. justitierådet Per Jermsten, justitierådet Ingegerd Westlander, regeringsrådet Marianne Eliason.

Enligt en lagrådsremiss den 5 februari 1998 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i stiftelselagen (1994:1220),
2. lag om ändring i lagen (1967:531) om tryggnad av pensionsutfästelse m.m.,
3. lag om ändring i handelsregisterlagen (1974:157).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Per Sundberg.

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Justitiedepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 5 mars 1998

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Hjelm-Wallén, Peterson, Freivalds, Wallström, Tham, Åsbrink, Schori, Andersson, Winberg, Uusmann, Ulvskog, Sundström, Johansson, von Sydow, Klingvall, Pagrotsky, Östros

Föredragande: statsrådet Laila Freivalds

Regeringen beslutar proposition 1997/98:98 Vissa stiftelserättsliga frågor m.m.